

Weidevogels **binnen het**
provinciale meetnet **in**
Gelderland **in** 2014

Vincent de Boer &
Roy SLaterus

Sovon-rapport 2014/45

Weidevogels binnen het provinciale meetnet in Gelderland in 2014

Vincent de Boer & Roy Slaterus

Sovon-rapport 2014/45
Dit rapport is samengesteld in opdracht van de
Provincie Gelderland

provincie
GELDERLAND

Colofon

© Sovon 2014

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de provincie Gelderland

Illustratie omslag: V. de Boer & Roy Slaterus

Wijze van citeren: de Boer V. & Slaterus R. 2014. Weidevogels binnen het provinciale meetnet in Gelderland in 2014. Sovon-rapport 2014/45. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Dankwoord	2
1. Inleiding	3
2. Werkwijze	5
2.1. Doelstelling	5
2.2. Werkwijze	5
2.3. Interpretatie en verwerking van gegevens	5
2.4. Weer	6
3. Resultaten 2014	7
3.1. Resultaten Gelderland 2014	7
3.2. Resultaten per fysisch geografische regio in 2014	7
3.3. Soortbesprekingen 2014	8
4. Trends 1997-2014	13
4.1. Provinciale indexen per soort	13
4.2. Trends per soort per fysisch geografische regio	15
Literatuur	19
Bijlagen	21
Bijlage 1. Onderzochte soorten	21
Bijlage 2. Telgebiednummers en -namen onderzocht in 2014.	22
Bijlage 3. Soortkaarten primaire weidevogels en Gele kwikstaart in 2014 per fysisch geografische regio	24

Dankwoord

Bij de totstandkoming van dit rapport en de uitvoering van het veldwerk dat daaraan ten grondslag lag, waren verschillende personen betrokken. Namens Provincie Gelderland leverde Robbert Wolf een belangrijke bijdrage aan de projectorganisatie. Tevens voorzag hij een conceptversie van dit rapport van commentaar. Het veldwerk werd uitgevoerd door Sovon-medewerkers Vincent de Boer, Frank Majoor

(Gelderse Poort), Olaf Klaassen, Willem van Manen, Jan Schoppers en Symen Deuzeman. De begeleiding vanuit Sovon was in handen van Roy Slaterus. Dries Oomen, Lara Marx en Dirk Zoetebier (allen Sovon) hielpen bij het maken van het kaartmateriaal, het digitaliseren van de gegevens en de analyse. Zij worden allen hartelijk bedankt voor hun bijdragen.

1. Inleiding

Sinds 1995 worden jaarlijks broedvogelinventarisaties verricht in Gelderland binnen het provinciale meetnet – thans onderdeel van het Landelijk Meetnet Weidevogels binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) – gericht op monitoring van weidevogels. Doel van het meetnet is voor de verschillende fysisch geografische regio's binnen Gelderland inzicht te verschaffen in ontwikkelingen in aantal en verspreiding van kenmerkende broedvogelsoorten van cultuurland. Het gaat hierbij om de regio's met laagveen en klei-op-veen (Randmeerkust en deel Gelderse Vallei), rivierklei binnendijks (kommen en polders in stroomgebied van Maas en Rijnakken), het winterbed van Maas en Rijnakken (uiterwaarden van Maas, Waal, Rijn en IJssel) en de zandgronden in Gelderse Vallei en Achterhoek. Hiertoe is een selectie van telgebieden begrensd – landschappelijke eenheden van 120-150 ha – die jaarlijks of met een interval van één of meerdere jaren werden onderzocht. Sovon is sinds 1999 partner bij de invulling van het meetnet en bij de uitvoering van het veldwerk.

Het uitgangspunt van de provincie is dat de gegevens van de telgebieden naast hun primair signalerende functie ook kunnen worden aangewend ten behoeve van:

- effectmonitoring (ook in NEM-kader)
- effectmonitoring en sturing in het kader van Collectief Weidevogelbeheer (onderdeel van SNL)

In 2011 en 2012 is opnieuw gekeken naar de selectie van telgebieden en is nagegaan welke in aanmerking komen voor een frequente (jaarlijkse) inventarisatie, welke voor een minder frequente en welke in het verleden slechts incidenteel zijn onderzocht en nu buiten beschouwing kunnen worden gelaten. Het belang van de telgebieden voor weidevogels speelt hierbij

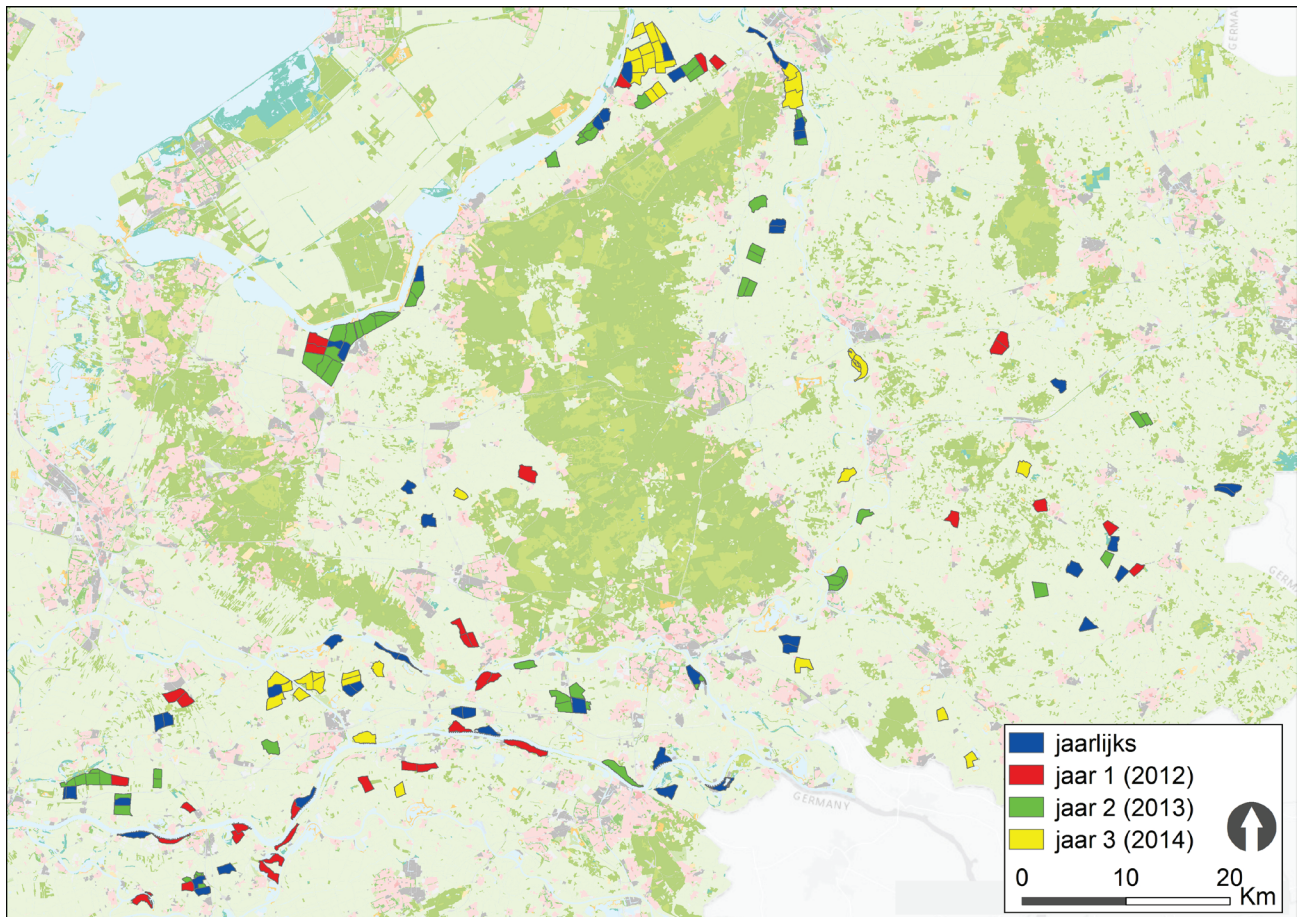
een rol; van de belangrijkste weidevogelgebieden is een frequente, liefst jaarlijkse inventarisatie gewenst. Bij de bepaling van de selectie is voorts gelet op de ruimtelijke verdeling, met voldoende dekking over de verschillende regio's. Op basis hiervan worden vanaf 2013 49 telgebieden jaarlijks geïnventariseerd en 105 telgebieden driejaarlijks. Dat levert een steekproef op van in totaal 84 telgebieden per jaar (in totaal ca 10.000 ha).

In het voorjaar van 2014 is volgens de hierboven beschreven opzet veldwerk verricht in 84 telgebieden. De namen, nummers en fysisch-geografische regio's van deze telgebieden zijn opgenomen in bijlage 2. In dit rapport worden de resultaten van dit veldwerk vastgelegd en worden de belangrijkste bevindingen beschreven. Daarbij is gebruik gemaakt van de uitgebreide dataset die in de loop der jaren is opgebouwd. Figuur 1.1 geeft de telgebieden die in 2014 zijn geïnventariseerd weer, evenals de overige telgebieden binnen de telcyclus. In hoofdstuk 2 worden de werkwijze in het veld, de interpretatie van de gegevens en de weersomstandigheden gedurende het voorjaar van 2014 beschreven. De resultaten van de inventarisatie worden besproken in hoofdstuk 3, zowel per fysisch geografische regio als per soort. In hoofdstuk 4 worden aan de hand van resultaten vanaf 1997 de provinciale trends per soortgroep en de trends per soort in de vier verschillende fysisch-geografische regio's op een rij gezet.

Een lijst van onderzochte soorten (weidevogellijst) is weergegeven in bijlage 1. In bijlage 3 zijn de soortkaarten van de in 2014 uitgevoerde kartering weergegeven per fysisch geografische regio. In bijlage 2 zijn de nummers van de in 2014 onderzochte telgebieden te vinden.

Tabel 1. Aantal weidevogelstelgebieden in Gelderland per fysisch-geografische regio.

Regio	Jaarlijks	2012	2013	2014	Totaal
Laagveen Noord (Randmeerkust)	8	5	13	12	38
Rivieren binnendijks	20	14	13	13	60
Rivieren buitendijks	12	9	5	6	32
Hoge zandgronden (Gelderse Vallei & Achterhoek)	9	7	4	4	24
Totaal	49	35	35	35	154

Figuur 1. Ligging van telgebieden binnen de driejaarlijkse cyclus van het meetnet. Blauw: jaarlijks, rood: jaar 1 (2012), groen: jaar 2 (2013) en geel: jaar 3 (2014).

2. Werkwijze

2.1. Doelstelling

Het doel van de inventarisatie is het verzamelen van informatie over de verspreiding, aantallen, soorten-samenstelling en ontwikkeling van de weidevogelpopulatie in Gelderland aan de hand van steekproefgebieden.

2.2. Werkwijze

Tijdens de broedvogelinventarisatie is de uitgebreide territoriumkartering toegepast, conform de normen die zijn vastgelegd in de handleiding van het Broedvogel Monitoring Project Weidevogels (BMP-W) (van Dijk & Boele 2011). Net als in eerdere jaren werden aan elk telgebied vier bezoeken gebracht, in vier ronden verspreid over het broedseizoen. In totaal zijn in 2014 84 telgebieden onderzocht. In alle gebieden werden de 45 soorten van de weidevogellijst onderzocht (zie bijlage 1), maar in enkele gebieden werden extra soorten 'meegenomen':

- In totaal 76 telgebieden werden uitsluitend onderzocht op de 45 soorten van de weidevogellijst (zie bijlage 1).
- In vijf buitendijkse proefvlakken in het rivierengebied werd, in navolging op eerdere jaren, een uitgebreidere lijst van broedvogels geteld. Alleen 14 landelijk talrijke broedvogels ontbreken op deze lijst. Dit betreft Wilde Eend, Meerkoet, Houtduif, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Merel, Zanglijster, Pimpelmees, Koolmees, Spreeuw, Huismus, Ringmus en Vink. Deze uitgebreide lijst geeft informatie over de ontwikkeling van de broedvogelbevolking en daaraan gekoppeld de vegetatie in uiterwaarden die anno 2014 (gedeeltelijk) als natuurgebied beheerd worden. Ook geeft dit informatie over het voorkomen van Natura 2000-soorten binnen de daarvoor aangewezen gebieden; Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden Nederrijn en Uiterwaarden IJssel.
- In drie proefvlakken (9625 Circul W, 9635 Ambtswaard Bommel en 9732 Erlecomse Waard) werd, aansluitend op het jaarlijks uitgevoerde broedvogelonderzoek in de hele Gelderse Poort, de 'Gelderse Poortlijst' aangehouden. Dit is een uitgebreide lijst met karakteristieke soorten voor dit gebied, waaronder alle binnen het Natura 2000-gebied aangewezen doelsoorten (Majoer *et al.* 2008).

De extra inspanningen die geleverd werden om deze extra soorten mee te nemen bleven beperkt. Het

veldwerk is uitgevoerd in de periode tussen 13 maart en 30 juni 2014 en bestond uit vier bezoeken gedurende de dag, waarbij werd gezorgd dat er minstens één bezoek in de vroege ochtend werd gebracht.

Tijdens elke bezoekenronde is rekening gehouden met welke soorten in die periode hun seizoenspiek hebben. Tijdens de eerste ronde lag bijvoorbeeld de nadruk op vroege weidevogels zoals Kievit en Grutto. In totaal werden in de 84 telgebieden 32.395 minuten (539 uur en 55 minuten) besteed aan het veldwerk. Uitgaande van 10.691,3 ha komt dit neer op gemiddeld ruim drie minuten per hectare (zie tabel 2); dit is zeer vergelijkbaar de onderzoeksintensiteit uit eerdere jaren.

Tabel 2. Tijdsbesteding aan veldwerk voor Weidevogelmeetnet Gelderland in 2014 (exclusief reistijd).

Periode	Uur veldwerk
13-30 maart	39 uur en 50 min
1-15 april	136 uur en 15 min
16-30 april	95 uur en 55 min
1-15 mei	174 uur en 5 min
16-31 mei	97 uur en 50 min
1-15 juni	43 uur en 55 min
16-30 juni	46 uur en 20 min
Totaal	539 uur en 55 min

2.3. Interpretatie en verwerking van gegevens

De veldwaarnemingen zijn genoteerd op kaarten (schaal 1:10.000) of tablet (veldcomputer). Na afloop van de tellingen zijn de gegevens ingevoerd in de online invoermodule van Sovon, waarmee de waarnemingen automatisch geclusterd worden tot territoria, conform de BMP-richtlijnen. Van elke soort is hierdoor direct een territoriumkaart beschikbaar. Een groot voordeel van de online invoermodule is dat bewerkingen transparant en reproduceerbaar zijn. De werkwijze was verder zo veel mogelijk gelijk aan die in eerdere jaren ten behoeve van de vergelijkbaarheid. Bij zwanen, ganzen, roofvogels en kraaiachtigen is zoveel mogelijk uitgegaan van gevonden nesten of paren met kleine jongen.

De aantallen per telgebied zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring, onderdeel BMP-project. Hierdoor zijn de gegevens ook toegankelijk in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDFF).

De territoriumstippen zijn zowel bij Sovon als bij de Provincie Gelderland gearhiveerd. Per stip zijn jaar, coördinaten, proefvlaknaam, soort en aantal vastgelegd.

2.4. Weer

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het

broedseizoen van 2014 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3 zijn enkele variabelen samengevat.

Kende 2013 nog de koudste lente in ruim 40 jaar, in 2014 werd de op één na zachtste lente sinds het begin van de metingen opgetekend. Ook de voorafgaande winter verliep uitzonderlijk zacht. Het broedseizoen startte dan ook vroeg. Al op 20 maart werd in De Bilt voor het eerst na de winter de grens van 20,0 °C bereikt ('warme dag') en precies twee maanden later werd voor het eerst 25,0 °C gehaald ('zomerse dag'). Voorts viel mei op door lokaal extreem veel neerslag (bron: KNMI).

Tabel 3. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, aantal zonuren en neerslaghoeveelheid) in de periode april-juli 2014, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor (langjarig gemiddelde 1981-2013).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2014	Ref	2014	Ref	2014	Ref
Maart	8,4	6,2	203	122	26	67
April	12,1	9,2	175	174	58	42
Mei	13,2	13,1	192	207	102	62
Juni	16,2	15,6	228	194	30	66
Juli	19,8	17,9	204	206	137	81

3. Resultaten 2014

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie gepresenteerd. Paragraaf 3.1 geeft de resultaten van 2014 voor de volledige selectie aan telgebieden. In paragraaf 3.2 wordt per fysisch geografische regio binnen de provincie Gelderland een overzicht gegeven van de vastgestelde soorten en aantallen. In paragraaf 3.3 wordt vervolgens voor elke soort uit bijlage 1 een korte toelichting gegeven van de belangrijkste bevindingen.

3.1. Resultaten Gelderland 2014

In de 84 onderzochte telgebieden werden in het voorjaar van 2014 in totaal 5.145 territoria van 82 soorten vastgesteld. Hiervan betroffen 4.048 territoria soorten die op de 'weidevogellijst' staan (bijlage 1); in totaal waren dit 35 soorten. Daarnaast werden nog eens 1.098 territoria van 47 andere soorten gekarteerd (zie ook paragraaf 2.2). Deze soorten en aantallen worden in deze rapportage, op de Natura2000-soorten na, buiten beschouwing gelaten, maar zijn wel opgenomen in het BMP-project van Sovon en de archieven van de Provincie Gelderland.

De tien talrijkste onderzochte soorten van de weidevogellijst waren achtereenvolgens Kievit (933 territoria), Grutto (426), Graspieper (338), Oeverzwaluw (331), Tureluur (281), Gele Kwikstaart (247), Grauwe Gans (209), Krakeend (200), Zwarte Kraai (153) en Kuifeend (139). In tabel 4 wordt voor 11 primaire weidevogels het aantal territoria en de dichtheid per 100 ha weergegeven.

Tabel 4. Aantallen en dichtheden van 11 primaire weidevogels in het Gelderse weidevogelmeetnet in 2014.

Soort	n 2014	Dichtheid (n/100ha)
Graspieper	338	3,16
Grutto	426	3,98
Kievit	933	8,73
Kuifeend	139	1,30
Scholekster	136	1,27
Slobeend	36	0,34
Tureluur	281	2,63
Veldleeuwerik	77	0,72
Watersnip	4	0,04
Wulp	62	0,58
Zomertaling	10	0,09

Ter vergelijking worden in tabel 5 de aantallen in de 48 telgebieden gegeven die jaarlijks werden onderzocht sinds 2012. Graspieper en Tureluur namen toe ten opzichte van 2012 en 2013. Grutto en Kuifeend namen ten opzichte van 2012 en 2013 juist af, en bij Veldleeuwerik en Wulp was sprake van een herstel naar het niveau van 2012.

Tabel 5. Aantallen van 11 primaire weidevogels in 48 telgebieden onderzocht in 2012, 2013 en 2014.

Soort	2012	2013	2014
Graspieper	182	161	201
Grutto	320	328	275
Kievit	577	578	559
Kuifeend	132	128	101
Scholekster	89	89	85
Slobeend	32	22	25
Tureluur	153	141	188
Veldleeuwerik	43	35	42
Watersnip	3	2	2
Wulp	32	15	34
Zomertaling	4	0	5

3.2. Resultaten per fysisch geografische regio in 2014

Tabel 6 geeft voor elke primaire weidevogel weer wat per fysisch geografische regio het aantal territoria (n 2014) en de dichtheid per 100 ha (n/100 ha) is. Het betreft de gegevens uit de 84 in 2014 onderzochte telgebieden. Uit de tabel blijkt dat de dichtheden niet in elke regio gelijk zijn. Soorten van vochtige weilanden ontbreken bijvoorbeeld vrijwel volledig op de zandgronden.

De regio Laagveen herbergt de hoogste dichtheden van Kievit, Grutto en Tureluur, waarmee deze regio hoge ogen gooit voor de steltlopers. Zomertaling, Slobeend en Kuifeend zijn vooral goed vertegenwoordigd in de uiterwaarden, evenals Scholekster, Veldleeuwerik en Graspieper. De Wulp behaalt zijn hoogste dichtheid op de zandgronden. Voor soortkaarten van deze 11 primaire weidevogelsoorten per fysisch geografische regio wordt verwezen naar bijlage 3. De soortkaarten zijn vanwege de leesbaarheid per regio in deelkaarten onderverdeeld, met kleuren wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende fysisch geografische regio's.

Tabel 6. Aantallen en dichtheden per 100 ha van primaire weidevogels per fysisch geografische regio binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in 2014.

Soort	Zandgronden		Rivieren binnendijks		Rivieren buitendijks		Laagveen	
	n 2014	n/100 ha	n 2014	n/100 ha	n 2014	n/100 ha	n 2014	n/100 ha
Graspieper	3	0,2	111	3,1	118	4,0	106	4,1
Grutto	17	1,1	159	4,4	63	2,2	187	7,2
Kievit	133	8,5	363	10,1	123	4,2	314	12,0
Kuifeend	5	0,3	73	2,0	45	1,5	16	0,6
Scholekster	12	0,8	44	1,2	32	1,1	48	1,8
Slobeend	0	0,0	12	0,3	16	0,5	8	0,3
Tureluur	0	0,0	77	2,1	90	3,1	114	4,4
Veldleeuwerik	8	0,5	28	0,8	11	0,4	30	1,1
Watersnip	0	0,0	1	0,0	2	0,1	1	0,0
Wulp	14	0,9	15	0,4	16	0,5	17	0,7
Zomertaling	0	0,0	1	0,0	2	0,1	7	0,3

3.3. Soortbesprekingen 2014

Hieronder wordt in alfabetische volgorde voor elke soort uit bijlage 1 een korte toelichting gegeven van de belangrijkste resultaten van de inventarisatie van 2014.

Bergeend

In 17 van de 84 telgebieden werden in totaal 36 territoria van de Bergeend vastgesteld. Het hoogste aantal in één telgebied bedroeg vijf in 9756 Wilperwaard. Uiterwaarden met slikkige oevers om te foerageren en konijnenholen en braamstruwelen als broedplaats genieten de voorkeur. Binnendijks is de Bergeend een stuk schaarser met hooguit een enkel paar per proefvlak. De soort wordt hier opvallend vaak gezien rond oude schuurtjes die als potentiële broedplaats kunnen dienen.

Bontbekplevier

Deze kustgebonden soort is een uiterst schaarse broedvogel in Gelderland maar staat wel op de 'weidevogellijst'. Geschikte broedhabitat ontbreekt vrijwel geheel in de 84 onderzochte gebieden. Er werden dan ook geen territoria vastgesteld. Dit was ook het geval in de periode 1997-2013.

Boomvalk

In geen van de in 2014 onderzochte telgebieden werd een territorium van de Boomvalk vastgesteld. In 2012 en 2013 werd er ook slechts een enkeling gevonden. De beste tijd om Boomvalken te karteren is juli-augustus. Deze zomervogel broedt pas laat en de trefkans is het grootst wanneer er jongen zijn.

Brandgans

In één van de 84 telgebieden werd een territorium

van de Brandgans vastgesteld. Het betrof een territoriaal paar in 9791 Tollewaard.

Bruine Kiekendief

Deze roofvogel is een schaarse broedvogel in de provincie Gelderland en zeker in de telgebieden van het Gelderse weidevogelmeetnet. De Bruine Kiekendief nestelt vooral in rietland; het broeden in akkerbouwgewassen zoals in Zeeland en Groningen is in Gelderland een (nog) onbekend fenomeen. In 2014 werden er geen territoria vastgesteld binnen de onderzochte telgebieden.

Buizerd

In 29 van de 84 telgebieden werden in totaal 31 territoria van de Buizerd vastgesteld. Hiermee is deze soort de meest algemene en wijd verspreide roofvogel in het meetnet. Met een kleine houtwal in agrarisch gebied neemt de soort al genoeg. De soort komt in alle regio's in gelijke mate voor, met 0-2 territoria per telgebied.

Ekster

In 40 van de 84 telgebieden werden in totaal 78 territoria van de Ekster vastgesteld. De soort komt wijd verspreid voor in alle regio's, met een voorkeur voor besloten uiterwaarden en rijk begroeide erven. Met maar liefst zeven territoria eindigde 9711 Mellinkmaat als beste telgebied. In de meeste telgebieden ging het om 0-4 territoria.

Engelse Kwikstaart

Deze zangvogel is een schaarse broedvogel in Nederland, waarbij het voorkomen vrijwel geheel beperkt is tot bollenvelden in het westen van het land. Incidenteel worden territoriale vogels waargenomen in Gelderland, in 2014 was dat niet het geval.

Gele Kwikstaart

In 56 van de 84 telgebieden werden in totaal 247 territoria van de Gele Kwikstaart vastgesteld. Opmerkelijk is het vrijwel ontbreken van de soort langs het westelijke deel Randmeerkust. Elders is het voorkomen geconcentreerd in verruigde weilanden met Ridderzuring en akkers met graan of koolzaad. Het voorkomen is hierdoor beperkt tot één of enkele percelen per telgebied. Gele Kwikstaarten hebben binnen het Gelderse meetnet een voorkeur voor de buitendijks gelegen telgebieden. Hoge aantallen werden vastgesteld in 9801 Huissense Waard N (15) en 32880 Wilperwaard De Weerd (13).

Graspieper

In 59 van de 84 telgebieden werden in totaal maar liefst 338 territoria van de Graspieper vastgesteld. Daarmee was 2014 ten opzichte van de vorige drie jaren een goed jaar. Deze vrij onopvallende zangvogel komt verspreid in alle regio's voor, met de nadruk op de buitendijks gelegen telgebieden. Extensief gebruikte uiterwaarden zijn daarbij favoriet. Elders komen plaatselijk opvallende concentraties voor, meestal in gebieden met een groot aandeel reservaat of percelen met een late maaidatum.

Grauwe Gans

In 34 van de 84 telgebieden werden in totaal 209 territoria van de Grauwe Gans vastgesteld. Het zwaartepunt lag in de buitendijkse gebieden in het rivierengebied, met kleine aantallen verspreid over het binnendijkse gebied en plaatselijk op de zandgronden.

Grauwe Gors

Deze zangvogel is als broedvogel inmiddels vrijwel uitgestorven in Nederland. Het Gelderse rivierengebied was tot in de jaren tachtig een kerngebied voor de soort. In 2014 werden in het Gelderse rivierengebied een tweetal territoria (Ochten & Westervoort) vastgesteld. Deze lagen echter buiten de onderzochte meetnet-telgebieden.

Grote Canadese Gans

In 18 van de 84 telgebieden werden in totaal 34 territoria van de Grote Canadese Gans vastgesteld. Deze van oorsprong Noord-Amerikaanse soort komt in kleine aantallen verspreid in alle regio's voor, maar is nooit talrijk in de onderzochte gebieden. Het hoogste aantal bedroeg vijf in 9721 Rijswijkse Veld.

Grutto

In 63 van de 84 telgebieden werden in totaal 426 territoria van de Grutto vastgesteld. De nadruk in de verspreiding ligt op de Randmeerkust en het binnendijkse rivierengebied. Plaatselijk komen er nog kleine aantallen voor in agrarisch beheerde uiter-

waarden. Op de zandgronden is de Grutto beperkt tot enkele plekken in de Achterhoek. Veruit het beste van de onderzochte telgebieden was 5791 Nekkeveld oost, met 41 territoria.

Havik

In geen van de in 2014 onderzochte telgebieden werd een territorium van de Havik vastgesteld. Deze roofvogel is erg schaars in de onderzochte telgebieden; geschikte bossen, zoals grote populierenopstanden, zijn maar weinig aanwezig.

Kemphaan

Deze steltloper is als broedvogel inmiddels zeer schaars geworden in Nederland (zie bijvoorbeeld <https://www.sovon.nl/nl/soort/5170>). In Gelderland is de soort als broedvogel al sinds de jaren zeventig uiterst zeldzaam. In 2014 werden dan ook geen territoria vastgesteld.

Kievit

De Kievit gedraagt zich binnen het Gelderse Meetnet vooral als een akkervogel, die vooral voorkomt op maïspcelen of net ingezaaid grasland. In 80 van de 84 telgebieden werden in totaal 933 territoria vastgesteld. Hiermee is de Kievit de wijdst verspreide en talrijkste van de onderzochte soorten. Hoge aantallen bevonden zich in 9609 Koemkolkweg N Oldebroek (44), 9608 Kerkpad Oldebroek (35) en 9734 Groote Lage Broek (33).

Kleine Plevier

Deze uitgesproken pioniervogel is in het Gelderse meetnet vooral een soort van uiterwaarden. De soort komt hier tot broeden in recente ontgroningen en op rivierstranden. In 2014 werden 12 territoria vastgesteld in negen telgebieden.

Kluut

Deze pioniervogel is in het Gelderse meetnet vooral te vinden in vergraven situaties in uiterwaarden. De soort komt hier tot broeden in recente ontgroningen. Op geschikte plekken kan hij zich spontaan vestigen. In 2014 werd één territorium vastgesteld op een recent ontstaan kaal eiland in 9245 Breemwaard.

Knobbelzwaan

In 32 van de 84 telgebieden werden in totaal 61 territoria van de Knobbelzwaan vastgesteld. Het ging hierbij meestal om minder dan vier territoria per telgebied. De soort komt binnen het Gelderse meetnet vooral voor in de laagveengebieden en in het gebied tussen de IJssel en de Veluwe.

Krakeend

In 50 van de 84 onderzochte telgebieden werden in

totaal 200 territoria van de Krakeend vastgesteld. Hiermee is de soort de meest verspreide en talrijkste onderzochte eendensoort. Het zwaartepunt van de verspreiding lag langs de Randmeren en in de uiterwaarden. Binnendijks komen, vooral in het westelijke rivierengebied, plaatselijk Krakeenden voor. De zandgronden blijven vooralsnog verstoken van de soort. Het hoogste aantal in één telgebied bedroeg 20 in 9635 Ambstwaard Bommel.

Kuifeend

In 47 van de 84 onderzochte telgebieden werden in totaal 139 territoria van de Kuifeend vastgesteld. De soort komt verspreid voor in de regio's, met een zwaartepunt buitendijks. Binnendijks lijkt vooral de aanwezigheid van brede, niet te ondiepe, watergangen van belang; de territoria concentreren zich langs deze waterwegen. Het maximum aantal territoria in één telgebied betrof negen in 9791 Tollewaard.

Kwartel

Deze zomervogel kenmerkt zich door jaarlijks sterk wisselende aantallen. In 2014 werden binnen het meetnet in totaal zeven territoria opgetekend in zeven telgebieden. Het was daarmee een iets beter jaar dan 2013, toen er slechts twee werden aangetroffen.

Kwartelkoning

In één van de 84 telgebieden werd één territorium van de Kwartelkoning vastgesteld. Landelijk was 2014 een matig jaar voor de soort met 105-115 territoria. Het voorkomen binnen het Gelderse meetnet beperkte zich, net als in de meeste andere jaren, volledig tot de buitendijkse telgebieden, ditmaal in de uiterwaarden langs de Waal. Langs de Nederrijn en IJssel werden tijdens de meetnetrondes geen territoria vastgesteld. Langs de Waal werd een territorium gevonden in de hooilanden van 9621 Stiftse Waard (2012: 8, 2013: 1).

Nijlgans

In 40 van de 84 onderzochte telgebieden werden in totaal 77 territoria van de Nijlgans vastgesteld. Deze van oorsprong Afrikaanse soort komt in kleine aantallen (0-5 paar per telgebied) wijd verspreid in alle regio's voor.

Oeverzwaluw

De Oeverzwaluw komt vanwege zijn aanwijzing als broedvogel voor verschillende Gelderse Natura 2000-gebieden voor op de lijst van te onderzoeken soorten. Het voorkomen is beperkt tot gronddepots en afgeslagen rivieroeveren in de uiterwaarden. In zes telgebieden werden kolonies vastgesteld; in totaal 311 nesten. De grootste kolonie bevond zich in telgebied 9791 Tollewaard en telde maar liefst 140 nesten (tegenover 25 in 2013).

Paapje

Deze zangvogel is anno 2014 een schaarse broedvogel in Nederland, waarbij het voorkomen inmiddels vrijwel geheel beperkt is tot de provincie Drenthe. In 2014 ontbrak deze soort als broedvogel binnen het Gelderse weidevogelmeetnet.

Patrijs

In 10 van de 84 telgebieden werden in totaal 15 territoria van de Patrijs vastgesteld. Het zwaartepunt van het voorkomen lag op de zandgronden en in het binnendijkse rivierengebied. Het gaat om nul tot drie territoria per telgebied. Deze soort staat landelijk flink onder druk.

Roek

In 2014 werden vijf territoria van de Roek opgetekend, alle in 20454 Kerkdorp Noord. Net buiten de grenzen van de onderzochte telgebieden bevonden zich meer roekenkolonies (zie ook <https://www.sovon.nl/nl/soort/15630>).

Roodborsttapuit

In 28 van de 84 onderzochte telgebieden werden in totaal maar liefst 80 territoria van de Roodborsttapuit vastgesteld. Het voorkomen beperkt zich grotendeels tot het buitendijkse gebied, met plaatselijk solitaire paren in de Achterhoek en het binnendijkse rivierengebied. In drie telgebieden werden acht Roodborsttapuiten vastgesteld; twee daarvan lagen in de Gelderse Poort.

Scholekster

Deze soort gedraagt zich, net als de Kievit, binnen het Gelderse weidevogelmeetnet als een echte akkervogel. Buiten de uiterwaarden broedt de soort immers vrijwel uitsluitend op akkers. In 68 van de 84 onderzochte telgebieden werden in totaal 136 territoria van de Scholekster vastgesteld. De aantallen per telgebied zijn vrijwel altijd klein, meestal nul tot drie territoria. In 9609 Koemkolkweg N Oldebroek werd het hoogste aantal van acht vastgesteld; in 2013 ging het hier om zeven.

Slechtvalk

In 2014 werd één territorium opgetekend van de Slechtvalk, namelijk in 20439 Zweekhorst Foxheuvel, waar een nest met jongen aanwezig was in een hoogspanningsmast. De soort neemt de laatste jaren toe als broedvogel in Nederland, maar is nog steeds een bijzonderheid (zie ook <https://www.sovon.nl/nl/soort/3200>).

Slobeend

In 22 van de 84 telgebieden werden in totaal 36 territoria van de Slobeend vastgesteld. Het voorkomen is grotendeels beperkt tot het buitendijkse rivieren-

gebied en de Randmeerkust. Binnendijks worden plaatselijk Slobeenden geteld, terwijl de soort op de zandgronden geheel afwezig is. Het hoogste aantal in één telgebied bedroeg vier in 9614 Leuvense Veld.

Soepgans

In zeven van de 84 telgebieden werden in totaal 26 territoria van de Soepgans vastgesteld. De meeste territoria (negen) bevonden zich in 9621 Stiftse Waard.

Sperwer

Er werden in 2014, net als in 2013 en 2013, geen territoria van deze soort vastgesteld binnen de grenzen van de onderzochte telgebieden. Het voorkomen van Sperwers is vooral buiten de onderzochte telgebieden geconcentreerd in bossen en bebouwd gebied.

Tafeleend

Deze soort is een zeer schaarse broedvogel in de telgebieden van het weidevogelmeetnet. In 2014 werden geen territoriale Tafeleenden waargenomen in de onderzochte telgebieden. De soort broedt in Gelderland vooral in moerasgebieden.

Torenavalk

In acht van de 84 telgebieden werd steeds één territorium van deze soort vastgesteld. Geschikt broedhabitat, ook in de vorm van nestkasten, blijkt tegenwoordig een schaars goed in de onderzochte telgebieden.

Tureluur

In 55 van de 84 telgebieden werden in totaal 281 territoria van de Tureluur vastgesteld. De verspreiding komt in grote lijnen overeen met de Grutto, echter de Tureluur is op de zandgronden aanmerkelijk schaarser. In de uiterwaarden komt de Tureluur plaatselijk voor in gebieden met natuurontwikkeling waar geen Grutto's broeden. De grootste aantallen werden vastgesteld langs de Randmeerkust, met bijvoorbeeld 25 als maximum in 5791 Nekkeveld oost.

Veldleeuwerik

In 34 van de 84 telgebieden werden in totaal 77 territoria van de Veldleeuwerik vastgesteld. Het voorkomen is anno 2014 erg plaatselijk en beperkt zich tot enkele telgebieden langs de Randmeerkust en in het binnendijkse rivierengebied. Op de zandgronden en buitendijks zijn de aantallen laag en is de soort plaatselijk geheel verdwenen. Het hoogste aantal in één telgebied bedroeg acht in 9625 Circul W.

Visdief

Deze stern komt in de telgebieden binnen het weidevogelmeetnet vooral voor in vergraven situaties in de

uiterwaarden. In 2014 werden in totaal 10 territoria opgetekend in vier telgebieden. Met vier was 9245 Broomwaard het beste bezet.

Watersnip

In drie van de 84 telgebieden werden in totaal vier territoria van de Watersnip vastgesteld. Deze kritische steltloper is inmiddels een zeer zeldzame verschijning in de telgebieden van het Gelderse weidevogelmeetnet. Op de zandgronden en in het binnendijkse rivierengebied komt de Watersnip nog maar incidenteel als broedvogel voor. Langs de Randmeerkust en in de uiterwaarden is het voorkomen regelmatig. In 2014 werd de soort vastgesteld in 20454 Kerkdorp Noord, 9280 Maurik Essenbos en 9690 Maurikse Waard (twee).

Wintertaling

Het enige territorium van de Wintertaling in 2014 werd vastgesteld in de 9245 Broomwaard. De soort is een zeldzame en onregelmatige broedvogel in de telgebieden van het Gelderse weidevogelmeetnet.

Wulp

In 32 van de 84 telgebieden werden in totaal 62 territoria van de Wulp vastgesteld. De nadruk van het voorkomen ligt op het oosten van de provincie, vooral op de zandgronden en in het binnendijkse en buitendijkse rivierengebied langs de IJssel. Langs de Randmeerkust is de soort opvallend genoeg zeldzaam. De Wulp komt nergens in grote aantallen voor; het maximum was vijf in 9214 Hoenwaard-Hezenberg.

Zomertaling

In acht van de 84 telgebieden werden in totaal tien territoria van de Zomertaling vastgesteld. Daarmee blijft deze kwetsbare soort mager vertegenwoordigd. Ook landelijk staat de populatie flink onder druk.

Zwarte Kraai

In 61 van de 84 telgebieden werden in totaal 153 territoria van de Zwarte Kraai vastgesteld. De soort komt wijd verspreid voor in alle regio's en ontbreekt vrijwel alleen binnen de grenzen van een telgebied als er geen geschikte nestbomen aanwezig zijn. Het hoogste aantal bedroeg acht in 9214 Hoenwaard-Hezenberg.

Zwarte Stern

Het voorkomen van deze soort is in Gelderland vrijwel beperkt tot enkele kolonies langs de Waal en in de Gelderse Poort, daarbuiten is de Zwarte Stern zeer zeldzaam. In 2014 werd op basis van alarmerende vogels één territorium opgetekend in het Gelderse meetnet, namelijk in 20454 Kerkdorp Noord.

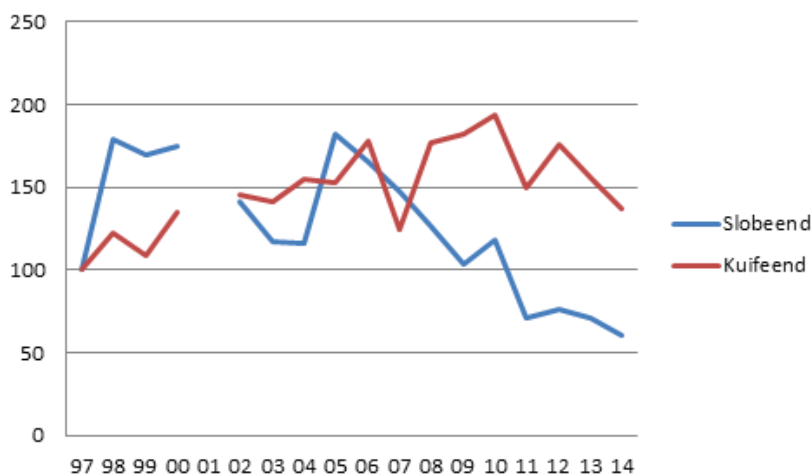
4. Trends 1997-2014

Hieronder wordt voor de 11 primaire weidevogelsoorten de index voor de periode 1997-2014 gegeven. Hierbij werd het aantal territoria in startjaar 1997 op 100 gesteld. Het jaar 2001 ontbreekt vanwege de omvangrijke uitbraak van Mond- en klauwzeer (MKZ) in dat jaar; het veldwerk kon toen niet op een gestandaardiseerde manier plaatsvinden doordat veel telgebieden niet toegankelijk waren. De indexen zijn berekend aan de hand van alle beschikbare telgegevens binnen het Gelderse weidevogelmeetnet.

In paragraaf 4.1. worden per soort de trends weergegeven voor alle telgebieden tezamen. Deze trends betreffen uitsluitend de telgebieden binnen het meetnet en niet de gehele provincie. Maar de trends zijn hoogstwaarschijnlijk wel representatief zijn voor het agrarische gebied in de gehele provincie.

Tabel 7. Trendgrafieken Gelderse weidevogelmeetnet 2014 per fysisch-geografische regio. Totaal: hele meetnet, LV: Laagveen, Binnen: binnendijks rivierengebied, Buiten: uiterwaarden, Zand: zandgronden Achterhoek & Gelderse Vallei.

Soort	Totaal	LV	Binnen	Buiten	Zand
Graspieper	x	x	x	x	
Grutto	x	x	x	x	x
Kievit	x	x	x	x	x
Kuifeend	x	x	x	x	
Scholekster	x	x	x	x	x
Slobeend	x	x	x	x	
Tureluur	x	x	x	x	
Veldleeuwerik	x	x	x	x	x
Watersnip					
Wulp	x		x	x	x
Zomertaling					

Figuur 4.1.1. Indexen van Slobeend en Kuifeend binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

In paragraaf 4.2. worden per soort de trends weergegeven voor de telgebieden per fysisch-geografische regio. Daarbij komen alleen die primaire weidevogelsoorten aan bod waarvan genoeg gegevens beschikbaar zijn om een betrouwbare trendgrafiek te kunnen maken. Deze trends zijn binnen Gelderland hoogstwaarschijnlijk representatief voor de vier fysisch-geografische regio's waarin de telgebieden liggen. De telgebieden zijn verspreid neergelegd over de vier regio's, zowel in goede als minder goede gebieden voor weidevogels.

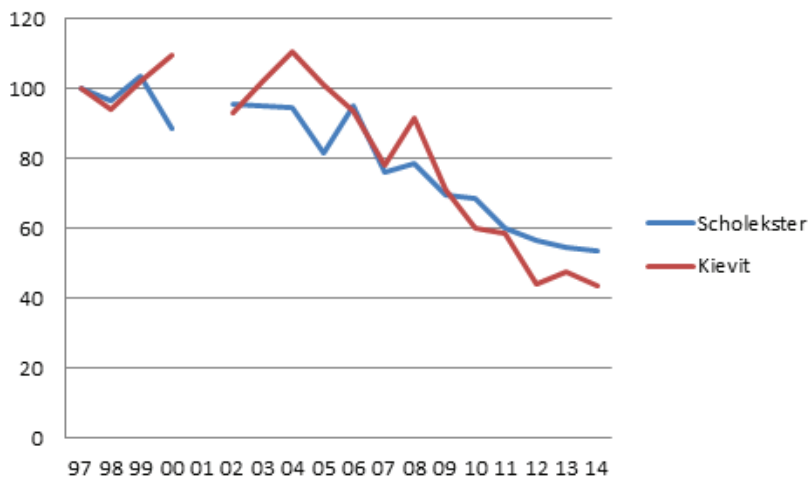
In tabel 7 is een overzicht opgenomen van de soorten waarvan in dit hoofdstuk een trendgrafiek is opgenomen. Het aantal territoria van Watersnip en Zomertaling was in 2014 te gering om een trend te kunnen berekenen

4.1. Provinciale indexen per soort

In deze paragraaf worden de belangrijkste populatie-ontwikkelingen voor de primaire weidevogels geschetst voor het gehele meetnet. Daarbij zijn vergelijkbare soorten in de grafieken samengenomen. Opgemerkt moet worden dat de meetnet-trendgrafieken verschillen kunnen vertonen met de provinciale trends uit het NEM. Deze verschillen worden veroorzaakt doordat er bij de provinciale NEM trends ook gegevens worden meegenomen uit BMP-inventarisaties van gebieden die buiten het weidevogelmeetnet liggen.

Het jaar 2001 ontbreekt in de grafieken vanwege de MKZ-crisis. Er is voor gekozen geen berekening van de trend in dat jaar te maken, omdat basisinformatie uit geheel Nederland ontbreekt.

Van de drie eendensoorten, zijn van Zomertaling

Figuur 4.1.2. Indexen van Scholekster en Kievit binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

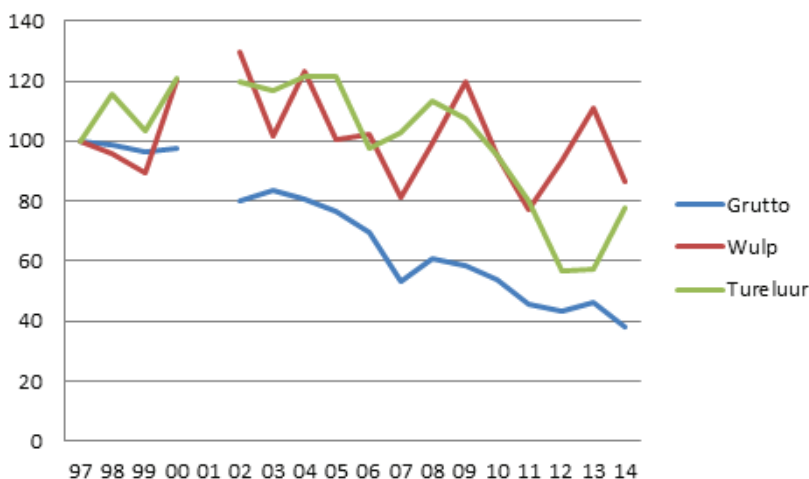
onvoldoende gegevens beschikbaar uit 2014 voor het berekenen van een index. Slobeend is sinds 2005 in aantal achteruit gegaan na een aanvankelijke toename vanaf eind jaren negentig. Ook in 2014 zette deze daling voort. Kuifeend neemt daarentegen vanaf het begin van de tellingen langzaam toe, al was er in de laatste drie jaren sprake van een lichte daling. Ook landelijk vertoont Slobeend de afgelopen decennia een afname, terwijl Kuifeend landelijk toeneemt (zie trendgrafieken op <http://www.sovon.nl/nl/content/soorten>).

Beide 'akkersteltlopers' in het meetnet waren tot 2005 redelijk stabiel, maar laten vanaf 2005-2007 een gestage afname zien. Kievit laat hierbij opvallende afnames zien, zoals in 2009 ten opzichte van 2008 en 2012 ten opzichte van 2011. Na 2012 lijkt Kievit te stabiliseren. De Scholekster lijkt vanaf 2012 minder snel in aantal af te nemen, hoewel de trend nog steeds negatief is. Ook landelijk staan beide soorten onder druk. Voor Scholekster geldt dat in het bijzonder de populaties in het binnenland sterke afnames vertonen (Ens *et al.* 2011).

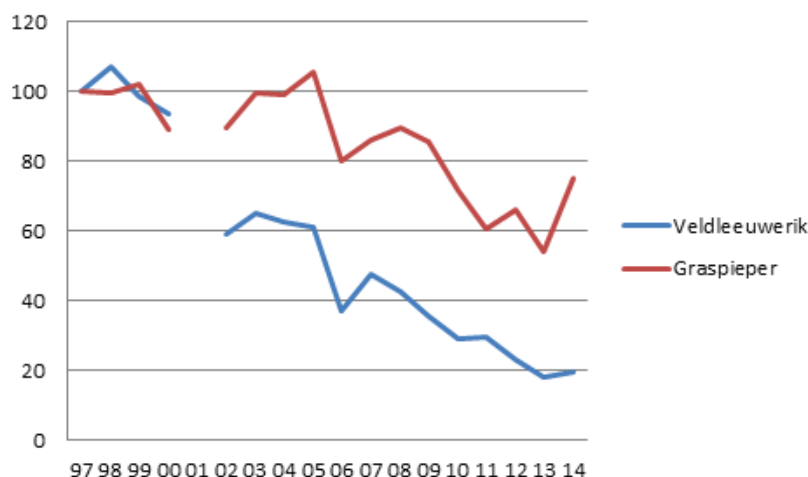
Van de Watersnip zijn onvoldoende gegevens be-

schikbaar uit 2014 voor het berekenen van een index. De overige drie 'graslandsteltlopers' laten een wisselend beeld zien. De Grutto neemt vanaf het begin in aantal af en lijkt er nog niet in te slagen dit proces om te buigen. Tureluur neemt eerst in aantal toe, maar laat vanaf 2005 een afname zien. De stijging in 2014 wijst op een goed jaar voor de soort. Het is afwachten hoe de trend zich in de toekomst ontwikkelt. De Wulp lijkt stabiel. De trend vertoont vanaf 2006 flinke jaarlijkse schommelingen. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de door de grote territoria van de soort. Hierdoor zijn de aantallen Wulpen per telgebied laag, waarbij het aan- of afwezig zijn van een territorium in een telgebied in sommige gevallen een kwestie van toeval is.

Beide zangvogels laten vanaf het begin een afname zien. Deze afname is ongetwijfeld al voor 1997 ingezet. Veldleeuwerik volgt de landelijke trend en is in het meetnet ten opzichte van 1997 met maar liefst 80% afgenomen. Graspieper is tot 2005 redelijk stabiel en neemt daarna af. Opvallend is dat 2014 voor beide soorten een gunstig jaar lijkt te zijn geweest (zie trendgrafieken op <http://www.sovon.nl/nl/content/soorten>).

Figuur 4.1.3. Indexen van Grutto, Tureluur en Wulp binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.1.4. Indexen van Veldleeuwerik en Graspieper binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

4.2. Trends per soort per fysisch geografische regio

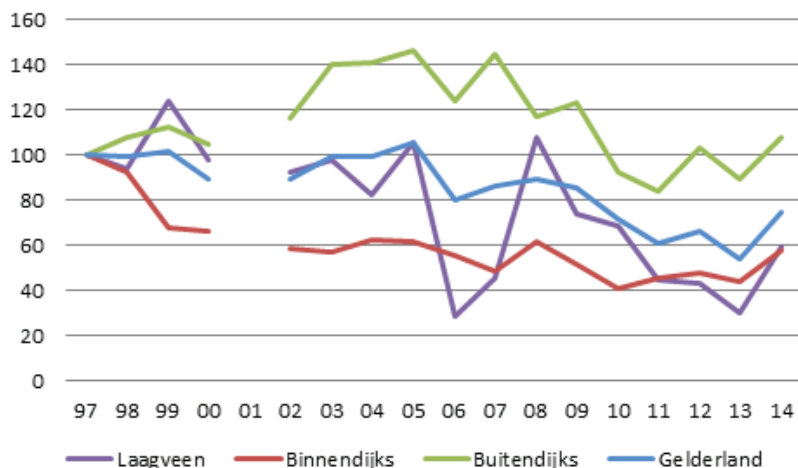
In deze paragraaf worden de belangrijkste populatieontwikkelingen voor de primaire weidevogels geschetst per fysisch geografische regio. Alleen soorten waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn voor het berekenen van een index worden – in alfabetische volgorde – weergegeven.

De Graspieper laat in de meeste fysisch-geografische regio's een afname zien. De aantallen binnendijks zijn, na een afname tot 2003, redelijk stabiel. Buitendijks maakte de Graspieper sinds de eeuwwisseling eerst een toename door. Vanaf 2009 namen daar de aantallen hier echter af. Vanaf 2012 lijkt buitendijks sprake van enig herstel. De provinciale index laat voor Graspieper in 2014 een goed jaar zien. Opvallend is dat deze stijging terugkomt in alle regio's.

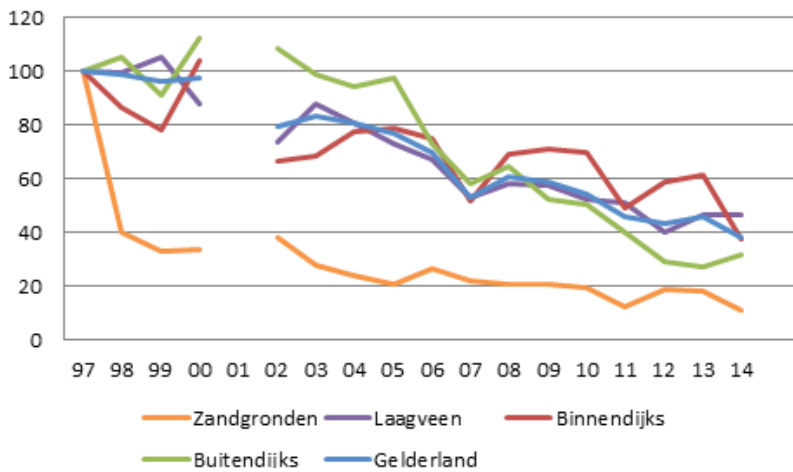
De Grutto is binnen het Gelderse weidevogelmeetnet sinds 1997 afgenomen. In de fysisch-geografische regio Laagveen, die voor deze soort de grootste aan-

tallen territoria bevat, is de trend vanaf 1997 steeds negatief geweest. De laatste jaren lijkt stabilisatie op te treden. De soort nam in 2014 ten opzichte van het voorgaande jaar niet verder af. Buitendijks waren de aantallen tot 2005 stabiel, maar namen deze vanaf 2005 snel af. In 2014 lijkt hier stabilisatie op te treden. Ten opzichte van 2012-2013 tradt er in 2014 binnendijks een sterke afname op. Deze afname werd ook geconstateerd in de jaarlijks onderzochte telgebieden (zie paragraaf 3.1, tabel 5). Een dergelijke scherpe afname werd ook in 2011 vastgesteld, waarna de stand zich in 2012-2013 leek te herstellen. Op de zandgronden is de Grutto anno 2014 vrijwel verdwenen en werd de laagste index sinds 1997 bereikt. De talrijkste broedvogel binnen het Gelderse meetnet – de Kievit – laat voor elke fysisch-geografische regio een vrijwel vergelijkbaar beeld zien. Vooral sinds 2008 is er sprake van een forse afname. Een lichtpuntje hierin is dat de aantallen nulijken te stabiliseren. Alleen buitendijks blijft het aantal afnemen.

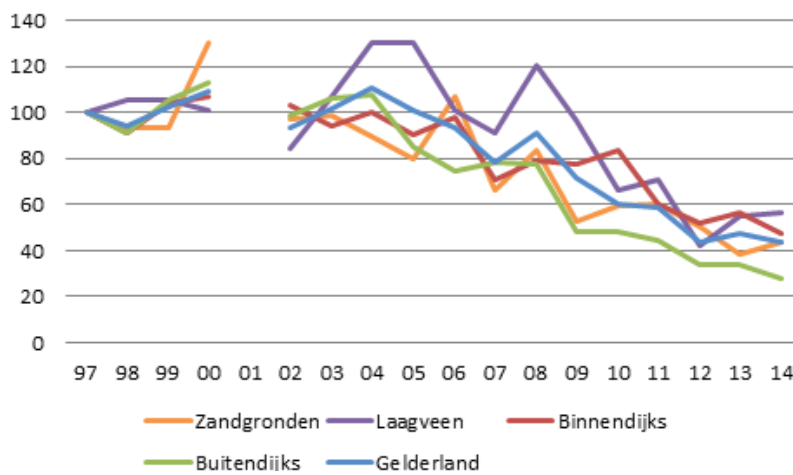
De Gelderse trend van Kuifeend is stabiel tot licht toenemend, met jaarlijkse fluctuaties. Binnen- en

Figuur 4.2.1. Index van Graspieper per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.2.2. Index van Grutto per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.2.3. Index van Kievit per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

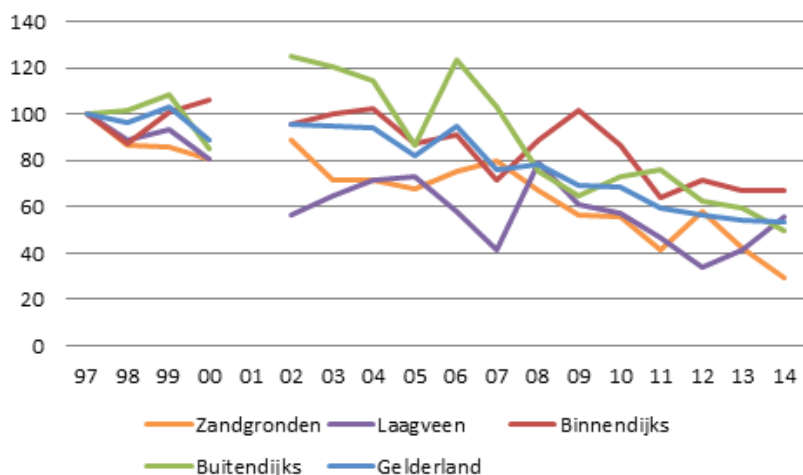

Figuur 4.2.4. Index van Kuifeend per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

buitendijks loopt de trend vrijwel gelijk aan de provinciale trend. De trend in de Laagveengebieden vertoont opvallende pieken en dalen, waar bij de dalen rond de referentiewaarde van 1997 liggen. Van 2010 tot en met 2013 namen de aantallen sterk af, maar ten opzichte van 2013 namen de aantallen in 2014 weer toe.

De Scholekster vertoont binnen het Gelderse weidevogelmeetnet vanaf 1997 een langzame, maar

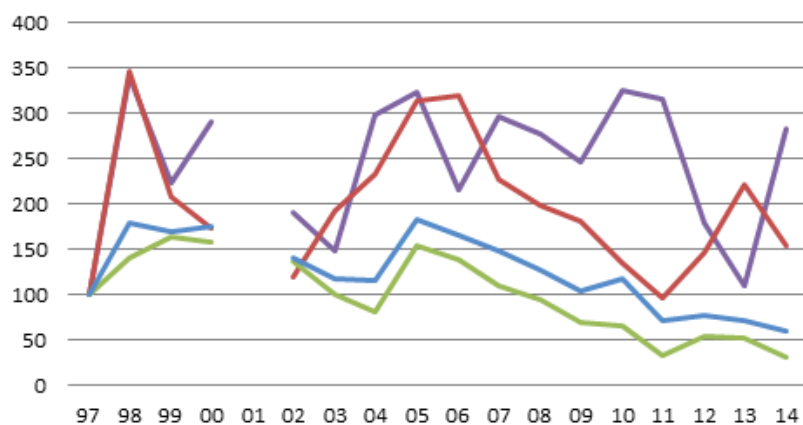
gestage afname. Per fysisch-geografische regio is het beeld de laatste jaren verschillend. Op de zandgronden en buitenijks nemen de aantallen nog steeds af. Binnendijks lijkt de Scholekster vanaf 2011 stabiel. In de regio Laagveen nemen de aantallen sinds 2012 weer toe. Een deel van de schommelingen is mogelijk te verklaren door een wisselend areaal akkerland (met name maïspcelen) binnen de telgebieden, waardoor paren het ene jaar wel en het andere jaar niet binnen de grenzen van een telgebied zitten.

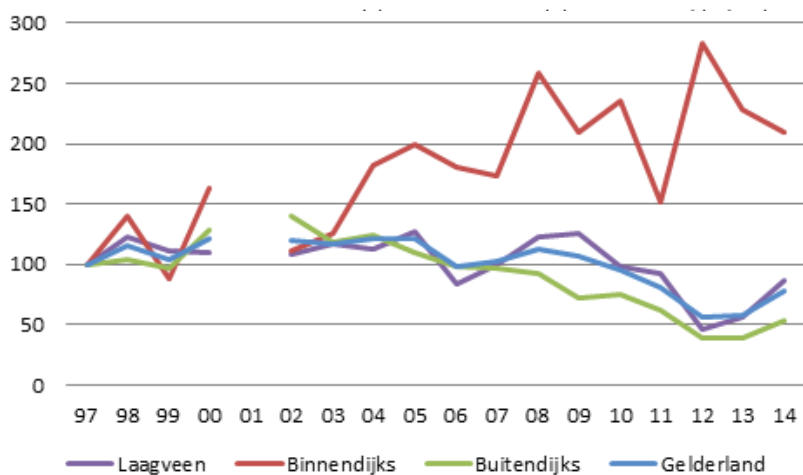
Figuur 4.2.5. Index van Scholekster per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

De Slobeend laat binnen het Gelderse weidevogelmeetnet vanaf 1997 aanvankelijk een toename zien. Vanaf 2005 daalt de index. Deze daling is doorgezet tot in 2014. De trend buitendijks loopt vrijwel synchroon met de provinciale trend. Binnendijks en in de laagveengebieden zijn pieken en dalen in de aantallen te zien, waarbij 2013 een opvallende uitschieter naar beneden is in het laatste gebied. Een andere liefhebber van natte graslanden, de Zomertaling, liet in het laagveengebied ook lage aantallen zien in 2013. 2014 was voor beide soorten een reëltief gunstig jaar in deze regio.

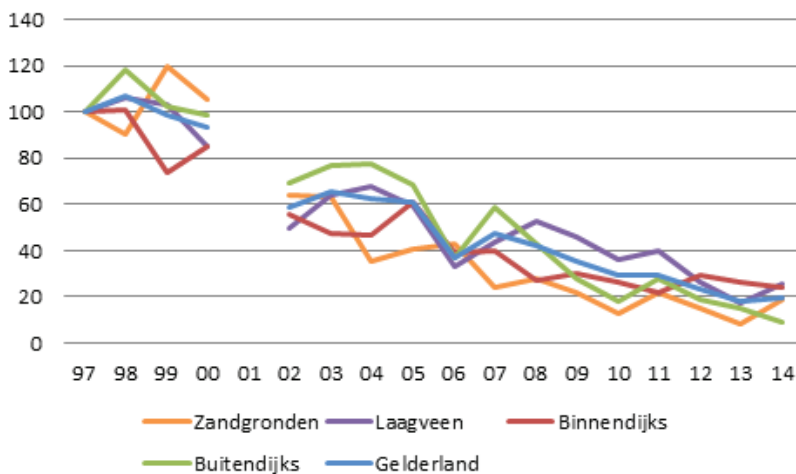
De Tureluur is vrijwel afwezig op de zandgronden, maar in de overige drie fysisch-geografische regio's is de soort goed vertegenwoordigd. Ten opzichte van 1997 nam de soort binnen het meetnet aanvankelijk licht toe. Vanaf 2008 tot 2012 is de soort afgenomen. In 2013 is deze afname niet verder doorgezet. In 2014 is het aantal ten opzichte van 2013 toegenomen. De trends buitendijks en in de laagveengebieden bepalen door de relatief grote aantallen de Gelderse trend en lopen hier min of meer parallel aan. Binnendijks lijkt de trend nog steeds positief, met jaarlijkse fluctuaties. De Tureluur is bovenal een

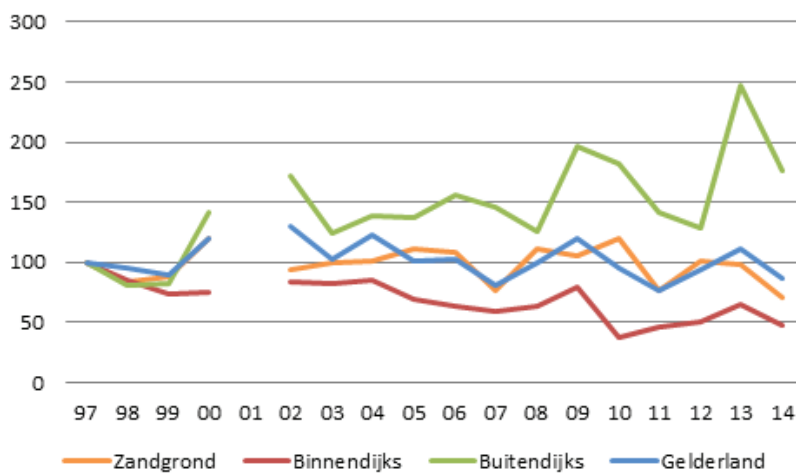
Figuur 4.2.6. Index van Slobeend per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.2.7. Index van Tureluur per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.2.8. Index van Veldleeuwerik per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1997-2014.

Figuur 4.2.9. Index van Wulp per fysisch-geografische regio ten opzichte van de index binnen het Gelderse weidevogelmeetnet in totaal over 1998-2013.

soort die zich vestigt in percelen waar concentraties van andere weidevogels, zoals Grutto, voorkomen.

De Gelderse trend van de Veldleeuwerik is – net als de landelijke trend – sterk negatief. Deze afname loopt in alle fysisch-geografische regio's redelijk gelijk. In 2014 nam het aantal voor het eerst sinds de eeuwwisseling niet verder af, er was sprake van een kleine toename ten opzichte van 2013. Deze toename werd veroorzaakt door de ontwikkeling op de zandgronden en in de laagveengebieden, waar in 2013 de laagste index bereikt werd. Binnendijks lijkt de soort vanaf 2008 stabiel. Buitendijks nam de Veldleeuwerik verder af en werd de laagste index

sinds 1997 bereikt.

De Wulp is in drie fysisch geografische regio's vertegenwoordigd. In de laagveengebieden langs de Randmeerkust is de soort schaars. De Wulp heeft grote territoria en komt meestal in lage aantallen (0-1 paar) per telgebied voor. Dit schaarse voorkomen zorgt mogelijk voor pieken en dalen in de trend. De Gelderse trend lijkt, net als de trend op de zandgronden, stabiel. Buitendijks neemt de Wulp toe. De trend in het binnendijkse gebied lijkt sinds 2010 stabiel, na een afname vanaf 1997. Na een goed jaar in 2013, leken de aantallen in alle regio's in 2014 kleiner.

Literatuur

- VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.
- BEINTEMA A.J., MOEDT O. & ELLINGER D. 1995. Ecologische Atlas van de Nederlandse weidevogels. Schuyt & Co, Haarlem.
- VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.
- DE BOER V. & SLATERUS R. 2012. Weidevogels binnen het provinciale meetnet in Gelderland in 2012. Sovon-rapport 2012/48. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. & SLATERUS R. 2013. Weidevogels binnen het provinciale meetnet in Gelderland in 2013. Sovon-rapport 2013/39. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- ENS B.J., AARTS B., HALLMANN C., OOSTERBEEK K., SIERDSEMA H., SLATERUS R., TROOST G., VAN TURNHOUT C., WIERSMA P., NIENHUIS J. & VAN WINDEN E. 2011. Scholeksters in de knel. Sovon-onderzoeksrapport 2011/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- MAJOOR F., DE BOER V. & VAN DIERMEN J. 2008. Broedvogels in de Gelderse Poort in 2007. Trends vanaf 1990 en recente ontwikkeling 2002-2007. Sovon-inventarisatierapport 2008/03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1. Onderzochte soorten

Soort	Euring	Soort	Euring
Bergeend	1730	Kwartelkoning	4210
Bontbekplevier	4700	Nijlgans	1700
Boomvalk	3100	Oeverzwaluw	9810
Brandgans	1670	Paapje	11370
Bruine Kiekendief	2600	Patrijs	3670
Buizerd	2870	Roek	15630
Ekster	15490	Roodborsttapuit	11390
Engelse Kwikstaart	10172	Scholekster*	4500
Gele Kwikstaart	10171	Slobeend*	1940
Graspieper*	10110	Soepgans	30130
Grauwe Gans	1610	Sperwer	2690
Grauwe Gors	18820	Tafeleend	1980
Grote Canadese Gans	1661	Torenvalk	3040
Grutto*	5320	Tureluur*	5460
Havik	2670	Veldleeuwerik*	9760
Kemphaan*	5170	Visdief	6150
Kievit*	4930	Watersnip*	5190
Kleine Plevier	4690	Wintertaling	1840
Kluut	4560	Wulp*	5410
Knobbelzwaan	1520	Zomertaling*	1910
Krakeend	1820	Zwarte Kraai	15671
Kuifeend*	2030	Zwarte Stern	6270
Kwartel	3700		

*primaire weidevogel (Beintema *et al* 1995).

Euring: wetenschappelijke soortcodering

Bijlage 2. Telgebiednummers en -namen onderzocht in 2014.

Telgebied nr	Telgebiednaam	Fysisch-geografische regio	Frequentie
5791	Nekkeveld oost	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9303	Doornsteeg Holk	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9595	't Goor Elburg	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9608	Kerkpad Oldebroek	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
9609	Koemkolkweg N Oldebroek	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9769	Dasselaar	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9784	Bolsmerk	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
9785	Kleine Woldweg Oldebroek	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
9786	Lummermerk	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
9800	Waterlandspolder	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
20446	Oosterwolde Wakolk	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20447	Bolsmerk West	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20448	Eektermerk	Laagveen (Randmeerkust)	Jaarlijks
20449	Oosterwolde Dorp	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20452	Zuideinde	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20453	Kerkdorp Zuid	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20454	Kerkdorp Noord	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20455	Noordermerk	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
20457	Kerkdorp Gelderse Gracht	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
92021	Oldebroek dorp west	Laagveen (Randmeerkust)	Driejaarlijks
2025	Meilanden Homoet	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
2031	Ommerenwal-De Steeg	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
8403	Rijswijkse veld 1	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
8405	Rijswijkse veld 3	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9280	Maurik Essenbos	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9320	Honselaars	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9326	De Vliert	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9601	Voorbroek N	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9604	Wapenveldsche Broek N	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9614	Leuvensche Veld	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9619	Het Broek, Tielse Straat	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9625	Circul W	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9644	Wapenveldsche Broek Z	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9650	Lage Veldslagen N	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9651	Lage Veldslagen Z	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9661	Voorbroek Z	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9682	Ommerense Veld W	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9683	Ommerense Veld O	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9684	Eldikse Veld O	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9685	Eldikse Veld W	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9720	Beesdse Lage Veld W	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9721	Rijswijkse Veld	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9733	Bruchems Broek	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9734	Groote Lage Broek	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9745	Broekgraaf	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9760	Baank Oekense Beek	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9782	Zoelense Veld	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
9789	Beesdse Lage Veld O	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
20439	Zweekhorst Foxheuvel	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
92791	Rijswijkse veld oost	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
92811	Maurikse Broek noord	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
92831	Ingense Veld noord	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks
99511	Duikerskamp	Rivieren binnendijks	Driejaarlijks

Telgebied nr	Telgebiednaam	Fysisch-geografische regio	Frequentie
96142	Uitbreiding Leuvensche Veld*	Rivieren binnendijks	Jaarlijks
9183	Hiensche Waard W	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9214	Hoewaard-Hezenberg	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
9215	Hoewaard-Klooster	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
9245	Breemwaard	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9311	Ingense Waard Oost	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9606	Hattermer Waarden	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9607	Aersoltweerde	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9620	Willemspolder	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
9621	Stiftse Waard	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9635	Ambtswaard Bommel	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9639	Hoewaard Strang	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9690	Maurikse Waard	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9732	Erlecomse Waard	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9756	Wilperwaard	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
9791	Tollewaard	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
9801	Huissense Waard N	Rivieren buitendijks	Jaarlijks
92132	Hoewaard-Wiessenbergerk	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
32278	Wilperwaard N*	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
32279	Wilperwaard N*	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
32280	Wilperwaard N*	Rivieren buitendijks	Driejaarlijks
9508	Meulunteren	Zandgronden	Driejaarlijks
9513	Berkel Apedijk	Zandgronden	Jaarlijks
9573	Berkel Havelandweg	Zandgronden	Jaarlijks
9705	Vinkwijkse Broek	Zandgronden	Driejaarlijks
9708	Ampsense Broek	Zandgronden	Jaarlijks
9709	Barchemse Enk	Zandgronden	Driejaarlijks
9711	Mellinkmaat	Zandgronden	Jaarlijks
9712	Het Vlakke	Zandgronden	Jaarlijks
9714	Betrumse Veld Z	Zandgronden	Jaarlijks
9762	Zwetselaarse Veld	Zandgronden	Jaarlijks
9763	Moorsterbeek	Zandgronden	Jaarlijks
9770	Azewijnse Broek	Zandgronden	Driejaarlijks
9905	Dwarsweg Beltrum	Zandgronden	Jaarlijks

*In deze tabel staan 87 telgebieden vermeld, terwijl binnen het meetnet 84 telgebieden geteld worden. Het telgebied 96142 Uitbreiding Leuvensche Veld telt samen met 9614 Leuvensche Veld als 1. De telgebieden 32278, 32279 en 32280 Wilperwaard N tellen samen als 1.

Bijlage 3. Soortkaarten primaire weidevogels en Gele kwikstaart in 2014 per fysisch geografische regio

Onderscheiden deelgebieden

Achterhoek	pagina 25-32
Arkemheen	pagina 33-40
Betuwe-oost	pagina 41-51
Betuwe-west	pagina 52-62
Emst e.o.	pagina 63-69
Gelderse Vallei	pagina 70-71
IJssel-zuid	pagina 72-82
Noord-Veluwe	pagina 83-94

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

Dit rapport is samengesteld in opdracht
van de Provincie Gelderland

provincie
GELDERLAND

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

